

A családbarát városok sajátosságainak vizsgálata a nemzetközi és hazai értelmezések tükrében

Pátkainé Bende Anna

SZE RGDI

SZE AK

A MAGYAR REGIONÁLIS TUDOMÁNYI TÁRSASÁG XX. VÁNDORGYŰLÉSE
2022. október 6-7.

- Az előrejelzések szerint **2030-ra** a világ népességének **60%-a** városokban fog élni (UNICEF, 2018) → egyre több gyermek nő fel a városokban
- **Változások** a modern, kétkeresős családok lakóhely-választási preferenciájában
 - Új szempontok: pl. munkahely elérhetősége, gyermekgondozási szolgáltatások hozzáférhetősége, kulturális életben való részvétel
 - Egyre többen a nagyvárosokban, a városközpontok közelében szeretnének élni (Booi et al., 2020)
- Felértékelődik a **városok családbarát szempontú fejlesztése**

- Középpontban a **családbarát városok** vizsgálata
 - Melyek a **családbarát városok kulcstényezői**? Milyen szempontok tesznek egy várost családbaráttá, hogyan jöhet létre a családbarát városi milió?
 - Melyek a **családbarát városfejlesztés alappillérei**?
- **Módszertan**
 - Nemzetközi felmérések (pl. Forbes: „Best cities for raising a family”) kritériumainak feltárása
 - Családbarát város értelmezések áttekintése a hazai és nemzetközi családbarát város kezdeményezések tükrében

NEMZETKÖZI FELMÉRÉSEK A CSALÁDBARÁT VÁROSOKKAL KAPCSOLATBAN

A vizsgált nemzetközi felmérések

Niche: Best Cities to Raise a Family in America (2021)

Forbes: America's Best Cities For Raising A Family (2016)

Homeday: Die besten Städte für Familien zum Leben (2017)

Movinga: Best Cities for Families (2019)

Nemzetközi felmérések szempontrendszerei

Niche	Forbes	Homeday	Movinga
oktatási intézmények	oktatás minősége	oktatási rendszer	oktatás
megélhetési költségek	családok átlagjövedelme, megélhetési költségek	fizetés/megélhetési költségek	megélhetési költségek jövedelem szerint
lakhatás	lakhatás megfizethetősége	lakhatás	lakhatás megfizethetősége
biztonság	bűnözési ráta	biztonság	biztonság
családi szolgáltatások	saját tulajdonú lakással rendelkező családok aránya	munkanélküliségi ráta	munkanélküliség aránya
közlekedés	ingázás	közlekedés	mobilitás
szabadtéri tevékenységek (zöldterületek, levegőminőség)		szabadtéri tevékenységek, zöldterületek	tevékenységek gyermekeknek
gyermekes háztartások aránya		egészségügyi rendszer	egészségügyi rendszer
sokszínűség		környezetszennyezés mértéke	levegőminőség
szegénységi arány		boldogság	családok befogadása
17 éves és annál fiatalabb lakosok aránya		gyerekbarát repülőterek	családbarátság
		anyasági/apasági jogszabályok	fizetett szülői szabadság (napok)

Forrás: saját szerkesztés a Niche (niche.com 2021), Forbes (forbes.com 2016), Homeday (homeday.de 2017) és a Movinga (movinga.com 2019) felmérései alapján

A legcsaládbarátabb városok világszerte

	Homeday (2017)			Movinga (2019)		
	Város	Ország	Pontszám 10/	Város	Ország	Pontszám 100/
1.	Koppenhága	Dánia	8,43	Helsinki	Finnország	100,00
2.	Oslo	Norvégia	8,32	Québec	Kanada	99,06
3.	Zürich	Svájc	8,20	Oslo	Norvégia	98,13
4.	Stockholm	Svédország	8,18	München	Németország	96,75
5.	Hamburg	Németország	8,14	Koppenhága	Dánia	96,53
6.	Vancouver	Kanada	8,09	Stockholm	Svédország	96,15
7.	Basel	Svájc	8,04	Reykjavík	Izland	94,40
8.	Toronto	Kanada	8,01	Calgary	Kanada	93,69
9.	Stuttgart	Németország	7,98	Göteborg	Svédország	91,26
10.	München	Németország	7,96	Tokió	Japán	91,23

Forrás: saját szerkesztés a Homeday (homeday.de 2017) és a Movinga (movinga.com, 2019) felmérései alapján

- **Nagyvárosok túlsúlya**
- **Észak-európai városok fölénye**

CSALÁDBARÁT VÁROS KEZDEMÉNYEZÉSEK

„olyan város, amely elkötelezett a gyermekek életének javítása érdekében, kiemelten kezeli a gyermekjogok érvényesítését, s mindenkor szem előtt tartja a gyermekek prioritásait, szükségleteit” (UNICEF, 2021)

– Kulcstényezői:

- **egyenlő** bánásmód,
 - **szabad véleménynyilvánítás** a várost érintő kérdésekben,
 - **alapvető egészségügyi, oktatási, szociális és lakhatási szolgáltatásokhoz** való hozzáférés,
 - biztonságos és tiszta **környezet**,
 - lehetőség a **szabadidő** megfelelő eltöltésére, a családi, társadalmi, kulturális életben történő részvételre, baráti kapcsolatokra
- a város minden 18 év alatti lakója számára.

Gyermekbarát koncepció: nem veszi figyelembe a családtagok egyéb szükségleteit (pl. családbarát munkakörnyezet), így a fiatal szülőket nem feltétlenül ösztönzi a városi életre.

UNICEF – Gyermekbarát Települések Magyarországon

- Jászboldogháza (2019)
- **Tata** (2019)
- **Budapest-Lipótváros** (2018)
- Zalaszentgrót (2018)
- **Budaörs** (2017)
- **Orosháza** (2017)
- **Zalaegerszeg** (2017)
- Alsómocsolád (2016)
- Bordány (2016)
- **Hajdúnánás** (2016)
- Cigánd (2015)
- **Hódmezővásárhely** (2015)
- **Budapest-Óbuda** (2015)

forrás: unicef.hu

UNICEF – Gyermekbarát Települések Magyarországon

Jó gyakorlatok

- **Gyermekek és fiatalok bevonása** pl. gyermekparlament, ifjúsági fórumok, ifjúsági önkormányzat stb.
- **Családtámogatások** (pl. bérlet, ingyenes tankönyv)
- Beltéri és kültéri **szabadidős programok** szervezése
- **Akadálymentes parkok, integrált játszóterek**
- **Esélyteremtést** erősítő programok

Zalaegerszeg: diákkparlament ülése

forrás: zalaegerszeg.hu

Belváros-Lipótváros: Belvárosi Közösségi Tér

forrás: belvarosikozossegiter.hu

ELFAC – Családbarát Önkormányzatok Európai Hálózata

- A hálózat azzal a céllal jött létre, hogy **a gyermekes családok számára** kedvező, befogadó és vonzó kulturális, társadalmi és gazdasági környezetet alakítson ki Európában (ELFAC, 2021)
- **A hálózathoz való csatlakozás szempontjai:**
 - Családok **bevonása** a települést érintő kérdésekbe
 - Családok számára nyújtott **szolgáltatások** hozzáférhetősége (pl. gyermek- és idősgondozás)
 - Családtámogatási **ellátások** (pl. anyagi juttatások) elérhetősége
 - **Családügyi képviselők** szerepvállalása az önkormányzatban,
 - Család- és ifjúságpolitikai **stratégiák** kidolgozása,
 - **Információs pontok** családok számára,
 - **Családbarát foglalkoztatási** formák a munkavállalók számára,
 - **Lakástámogatás,**
 - Családbarát **környezet** zöldterületekkel, játszóterekkel
 - Kulturális és szabadidős **programok** családoknak(A szempontok közül minimum 5 érvényesül)

**European
Family**
NETWORK
municipalities®

- A pályázatok elbírálásánál „fontosak a családbarát szolgáltatások, nyitvatartási idők, közlekedési lehetőségek, a tiszta és egészséges környezet, s még annyi sok más, amely mind a gyermekes családok életét könnyíti meg.” (NOE, 2019)
- **Fő bírálati szempontok:**
 - Milyen **munkalehetőségek** érhetőek el (rugalmas munkaidő, részmunkaidő, otthoni munkavégzés)?
 - Hogyan jutnak **lakáshoz** a családalapítás előtt állók, a gyermeket nevelő családok?
 - Milyenek a **család és munka összeegyeztethetőségének** helyi lehetőségei?
 - Mennyire családbarát a **hivatali ügyintézés rendje**? Van-e rugalmas ügyfélfogadási idő, babakocsis megközelítési lehetőség, stb.)?

Néhány példa

- Berettyóújfalu
- Érd
- Mezőberény
- Nagykőrös
- Szigetszentmiklós
- **Tata**
- Vác
- Ajka
- Békéscsaba
- **Budaörs**
- Debrecen

- Eger
- **Hajdúnánás**
- Kecskemét
- Makó
- Nagykovácsi
- Nyíregyháza
- **Orosháza**
- Paks
- Szekszárd
- Szolnok

A CSALÁDBARÁT VÁROSOK KULCSTÉNYEZŐINEK ÖSSZEGZÉSE

A családbarát városok kulcstényezői és a családbarát városfejlesztés alrendszerei

Család- és gyermekbarát lakókörnyezet

megfizethető lakhatási lehetőségek, játszóterek, közparkok, zöldterületek, biztonságos közlekedés, biztonságos és egészséges környezet

**Családbarát
városrehabilitáció és
ingatlanfejlesztés**

Családbarát intézményrendszer és szolgáltatások

magas színvonalú nevelési-oktatási intézmények, szociális és egészségügyi szolgáltatások, kulturális és aktív kikapcsolódási lehetőségek

Helyi társadalomfejlesztés

Családbarát munkakörnyezet

családbarát munkahelyek és munkakultúra, pl. rugalmas foglalkoztatási formák (távmunka, részmunkaidő), szabadság, stb.

Helyi gazdaságfejlesztés

Családok bevonása a tervezési és fejlesztési folyamatba

Szereplők együttműködése

Hosszú távú stratégiai szemlélet!

- Egy családbarát város minden szempontból megfelel a családok elvárásainak, legyen szó **lakókörnyezetről, közlekedésről, biztonságról, nevelési-oktatási intézményekről, szociális és egészségügyi szolgáltatásokról, munkakörnyezetről** vagy éppen **kulturális és aktív kikapcsolódási** lehetőségekről
- Kulturális különbségek megléte: az **európai gyakorlatban** sokkal nagyobb hangsúlyt kap a **családbarát munkakörnyezet** → munka-család egyensúly fenntarthatósága
- A családbarát városok kialakításának **nincs egy egységes szempontrendszer** → sokrétű feladat, mely a városfejlesztés valamennyi alrendszerét és szereplőjét érinti
 - **Családok bevonásának** fontossága
- **Jövőbeni kutatási irány:** konkrét családbarát városok és jó gyakorlatok feltérképezése; a családok bevonási lehetőségeinek áttekintése

- Booi, H., Boterman, W. R., Musterd, S. (2020): Staying in the city or moving to the suburbs? Unravelling the moving behaviour of young families in the four big cities in the Netherlands. *Population, Space and Place*, 27., 3., 1-20.
- Caroline Brown, Ariane de Lannoy, Deborah McCracken, Tim Gill, Marcus Grant, Hannah Wright & Samuel Williams (2019) Special issue: child-friendly cities, *Cities & Health*, 3:1-2, 1-7.
- Drianda, R. P. (2018): Exploring the Notion of the Family Friendly City. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 158., 1-10. DOI: 10.1088/1755-1315/158/1/012004
- ELFAC [European Large Families Confederation] (2021): European Family Network Municipalities. <https://www.elfac.org/the-network/> (Letöltés 2021.12.15.)
- *Forbes: America's Best Cities For Raising A Family (2016)*: <https://www.forbes.com/sites/samanthasharf/2016/08/30/americas-best-cities-for-raising-a-family/?sh=4cc13de722ca> (letöltés: 2022.09.23.)
- *Homeday: Die besten Städte für Familien zum Leben (2017)*: <https://www.homeday.de/de/immobilienpreise/familien-index-dach/> (letöltés: 2022.09.22.)
- *Movinga: Best Cities for Families (2019)*: <https://www.kaggle.com/datasets/anjukan/movinga-best-cities-for-families-2019> (letöltés: 2022.10.02.)
- *Niche: Best Cities to Raise a Family in America (2021)*: <https://www.niche.com/places-to-live/search/best-cities/> (letöltés 2022.10.01.)
- NOE [Nagycsaládosok Országos Egyesülete] (2019): PÁLYÁZATI FELHÍVÁS „Családbarát Önkormányzat Díj 2019”, avagy; milyen is a családbarát település, AHOL JÓ ÉLNI. <https://noe.hu/wp-content/uploads/2019/05/noe-csbo-palyazati-felhivas-2019-1.pdf> (Letöltés: 2021.12.10.)
- UNICEF, 2018. *Advantage or paradox? The challenge for children and young people of growing up urban*. New York: UNICEF.
- UNICEF Child Friendly Cities Initiative (2021): <https://childfriendlycities.org/what-is-a-child-friendly-city/> (Letöltés: 2021.12.10.)
- VÁTI Nonprofit Kft. (2009): Állásfoglalás a családbarát városokért. In: Salamin G. (szerk.): *Falu Város Régió, 2009/2*. VÁTI Nonprofit Kft., Budapest, 12.
- Warner, M. E., Rukus, J. (2013): Planners' Role in Creating Family-Friendly Communities: Action, Participation and Resistance. *Journal of Urban Affairs*, 35., 5., 627-644.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!